

Örnek 7

39 tane bilye 4 yaşındaki çocuğun yaşıyla doğru, 3 yaşındaki çocuğu yaşıyla ters orantılı olacak şekilde dağıtılmıştır.
Buna göre, 3 yaşındaki çocuk kaç tane bilye alır?

- A) 3   B) 6   C) 9   D) 12   E) 15

Cözüm

4 yaşındaki çocuk 4 tane bilye alıftken 3 yaşındaki çocuk yaşı ile ters orantılı olacak şekilde bilye alındığında $\frac{k}{3}$ tane bilye alır.

$$4k + \frac{k}{3} = 39$$

$$k = 9$$

$$\frac{k}{3} = 3$$

Cevap : A

Örnek 8

Aynı kapasitedeki 6 işçi bir işi 10 günde bitirebiliyor.

Buna göre, bu işçilerle aynı kapasitede olan 5 işçi aynı çalışma tempusuyla bu işi kaç günde yapar?

- A) 6   B) 8   C) 10   D) 12   E) 15

Cözüm

8 işçi	6 saat	(16 m^2)	4 günde
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
3 işçi	10 saat	(20 m^2)	x günde

$$\frac{8 \text{ işçi}}{3 \text{ işçi}} = \frac{6 \text{ saat}}{10 \text{ saat}} = \frac{(16 \text{ m}^2)}{(20 \text{ m}^2)} = \frac{4 \text{ günde}}{x \text{ günde}}$$

Cevap : A

Örnek 9

8 işçi, 6 saatte 6 saat çalışarak, 16 m^2 lik haliyi 4 günde dokuyabilmektedir.
Buna göre, bu işçilerle aynı kapasitede olan 3 işçi, günde 10 saat çalışarak 20 m^2 lik haliyi kaç günde dokuyabilir?

- A) 4   B) 6   C) 8   D) 10   E) 12

Cözüm

6. $10 \cdot 3 = 5 \cdot 2 \cdot x$

$$x = 18 \text{ bulunur.}$$

Cevap : D

Örnek 10

Bir grup işçi bir işi 12 günde yapabilmektedir.

Aynı kapasitede olan bu işçilerin sayısını $\frac{1}{4}$ katına çıkartıp, günlük çalışma süresini $\frac{1}{4}$ oranında azaltırsak aynı işin $\frac{2}{3}$ 'ünü kaç gün de bitirebilecekler?

- A) 3   B) 4   C) $\frac{16}{3}$
D) $\frac{20}{3}$ E) $\frac{17}{2}$

Cözüm

İkinci durumda yapılan iş miktarı 16 m^2 lik hali dokumak, ikinci durumda yapılan iş miktarı 20 m^2 lik hali dokumak. Orantıda işler yer değiştirir. Yani 16 ve 20 yi yer değiştirdiğimizde sonra düz çarpım yaparız.

$$\begin{array}{r} 8 \quad 6 \quad 20 \\ \times \quad 6 \quad 20 \end{array} = \begin{array}{r} 3 \quad 10 \quad x \end{array}$$

$$8 \cdot 6 \cdot 20 = 3 \cdot 10 \cdot 16 \cdot x$$

$$x = 8 \text{ bulunur.}$$

Cevap : C

Örnek 11

6 işçi, 10 saatte 6 saat çalışarak 4 günde yapabilmektedir.

Buna göre, aynı işi aynı kapasitedeki 5 işçi, günde 3 er saat çalışarak kaç günde yapabiliyor?

14. 6 işçi, 6 saatte 8 er saat çalışarak 9 parça işi 4 günde yapabiliyor.
Buna göre, aynı özellikte 27 parça işi aynı kapasitedeki 6 işçi, günde 2 ser saat çalışarak kaç günde yapabiliyor?

6 işçi	10 saat	3 günde
5 işçi	2 saat	x günde

15. Bir grup işçi bir işi 18 günde yapabilmektedir. Aynı kapasitedeki bu işçilerin ikisi kadar işçi aynı işin yarısını 2a işçi 2b bliimlik işi 3c saat x günde yapar.

a. 2b, 4c, 12 = 2a, 3b, 3c, x
 $x = \frac{16}{3}$ gün olarak bulunur.

Cevap : C

Örnek 12

3. Bleşik Oranlı :
En az üç tane oran içeren oranlardır.

6 işçi, 10 saatte 6 saat çalışarak 4 günde yapabilmektedir.

Buna göre, aynı işi aynı kapasitedeki 5 işçi, günde 3 er saat çalışarak kaç günde yapabiliyor?

13. Bir işçi, 6 saatte 6 saat çalışarak 4 günde yapabilmektedir. Buna göre, aynı işi aynı kapasitedeki 5 işçi, günde 3 er saat çalışarak kaç günde yapabiliyor?

ORAN - ORANTI

TANIM
Aynı birinden iki çöküğün birbiryle karşılaştırılmışına **oran** denir.

$\frac{a}{b}$ oranında a ve b aynı birinden olduğu için $\frac{a}{b}$ nin birimi yoktur.

$$\frac{3 \text{ kg}}{5 \text{ kg}} = \frac{3}{5}$$

$\frac{5 \text{ litre}}{2 \text{ kg}}$ ifadesi oran olmadığını $\frac{5}{2}$ ye eşit değildir.

TANIM
En az iki oranlı eşitliklere **oranlı** denir.

$$\frac{a}{b} = \frac{c}{d} = \frac{e}{f} = k$$

b = d + f olur.

ORANTI ÇEŞİTLERİ

1. Doğru orantı :

Bölgüleri sabit olan iki çökük doğru oranlardır. Cünkü birinci aralıktan birinci ikinci aralıktan oranlıdır.

Cünkü birinci aralıktan birinci ikinci aralıktan oranlıdır.

Buna göre, 5 yaşındaki çocuk kaç tane şeker alır?

- A) 10   B) 15   C) 18   D) 20   E) 24

x ile y doğru orantılı olduğundan $\frac{x}{y} = k$ dir.
 $\frac{x}{y} = k$ ifadesinde x = 4 iken y = 10 olduğundan
 $\frac{4}{10} = \frac{2}{5} = k$ olur.

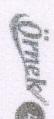
Bu durumda x = 6 iken y yi bulalım.
 $\frac{x}{y} = k$, $\frac{6}{y} = \frac{2}{5}$
 $2y = 30$
 $y = 15$ bulunur.

Cevap : B

(a + 3) ile (2b - 1) doğru orantılıdır
 $a = 3$ iken $b = 2$ oluyorsa, $a = 9$ iken b kaçır?

- A) $\frac{7}{2}$ B) 4   C) $\frac{9}{2}$ D) $\frac{16}{3}$ E) 8

4 işçi 30 metrelük yol yapmıştır. Buna göre, bu işçilerde aynı kapasitede olan 6 işçi aynı çalışma tempesiyüyle aynı sürede kaç metrelük yol yapar?

- A) 15   B) 20   C) 30   D) 45   E) 60

Cevap : C

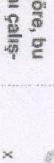

4 işçi 30 metrelük yol yapmıştır. Buna göre, bu işçilerde aynı kapasitede olan 6 işçi aynı çalışma tempesiyüyle aynı sürede kaç metrelük yol yapar?
 $x \cdot y = k$
 $4 \cdot 6 = k$
 $24 = k$

- A) 6   B) 8   C) 10   D) 12   E) 16

Cevap : B

a sayısı, (b + 1) ile doğrudan ters orantılıdır.

a = 4, b = 5 iken c = 3 oluyorsa
 $a = 2$, b = 1 iken c kaç olur?

İşçi sayısı arttıkça yararlanılan yolun uzunluğu azarlar.

Her iki şartsından doğru orantı vardır. Doğru orantıda içler ve dışlar çarpım yapılır.

4 işçi 30 metre
6 işçi x metre

$\frac{4 \text{ işçi}}{6 \text{ işçi}} = \frac{30 \text{ metre}}{x \text{ metre}}$

$\frac{2}{3} = \frac{30}{x}$

$x = 45$ bulunur.

Cevap : B

40 tane şeker 3 ve 5 yaşındaki çocuklara jaşları ile doğru orantılı olarak şekerde dağıtılmıştır. Buna göre, 5 yaşındaki çocuk kaç tane şeker alır?

- A) 10   B) 20   C) 25   D) 30   E) 35

x ile y sayıları ters orantılıdır.
 $x = 4$ iken $y = 10$ oluyorsa, $x = 6$ iken y kaç olur?

- A) 6   B) 8   C) 10   D) 12   E) 16

Cevap : B

Çarpımları sabit olan iki çökük ters orantıdır. Çünkü birinci aralıktan birinci ikinci aralıktan oranlıdır.

2. Ters orantı :
Çarpımları sabit olan iki çökük ters orantıdır.

Ters orantılı çöküklerin çarpımları sabittir.

x, y = k şeklinde dir.

- Cevap : A

Örnek 5

$$\frac{(-2)^2 + (-3)^3}{(-1)^{2015}}$$

İşlemının sonucu kaçır?

- A) 1   B) 5   C) 9   D) 16   E) 18

Çözüm

$$\frac{(-2)^2 + (-3)^3}{(-1)^{2015}} = \frac{4 - 9}{-1} = \frac{-5}{-1} = 5$$

Cevap : B

3. $(-a)^5 \cdot (-a)^4 \cdot (-a^{12})$
işlemının sonucu kaçır?

$$2^{x+2} + 2^{x-1} = \frac{9}{32}$$

- denklemini sağlayan x değeri kaçır?

- A) -4   B) -2   C) -1   D) 2   E) 8

Örnek 6

$$12. \frac{10^{19} + 10^{17} + 10^{15}}{10^9 + 10^7 + 10^5}$$

İşlemının sonucu kaçır?

$$\begin{aligned} 2^{x+2} + 2^{x-1} &= \frac{9}{32} \\ 2^x \cdot 2^2 + 2^{-1} \cdot 2^x &= \frac{9}{32} \\ 2^x(2^2 + 2^{-1}) &= \frac{9}{32} \\ 2^x \cdot \frac{9}{2} &= \frac{9}{32} \\ 2^x &= \frac{1}{16} \\ 2^x &= 2^{-4} \end{aligned}$$

$x = -4$ bulunur.

Cevap : A

4. $\frac{(-1)^{83} \cdot (-1)^{84} + (-1)^{85}}{(-1)^{86}}$
işlemının sonucu kaçır?

$$\frac{(-1)^{83} \cdot (-1)^{84} + (-1)^{85}}{(-1)^{86}}$$

işlemının sonucu kaçır?

$$13. \frac{2^{20} + 2^{18} + 2^{17}}{2^{10} - 2^{11} - 2^{13}}$$

İşleminin sonucu kaçır?

$x = -4$ bulunur.

Örnek 6

$$\frac{9^{20} + 3^{37}}{3^{38} - 3^{37}}$$

İşlemının sonucu kaçır?

- A) 14   B) 18   C) 27   D) 36   E) 48

5. $\frac{243^3 \cdot 9^6}{27^8}$
işlemının sonucu kaçır?

$$14. \frac{2^{x+2} + 2^{x+4} + 2^{x+6}}{2^{x-1} + 2^{x+1} + 2^{x+3}}$$

İşleminin sonucu kaçır?

$$\begin{aligned} \frac{9^{20} + 3^{37}}{3^{38} - 3^{37}} &= \frac{(3^3)^{20} + 3^{37}}{3^{38} - 3^{37}} = \frac{3^{40} + 3^{37}}{3^{38} - 3^{37}} \\ &= \frac{3^3 \cdot 3^{37} + 3^{37}}{3^1 \cdot 3^{37} - 3^{37}} = \frac{3^{37} \cdot (3^3 + 1)}{3^{37} \cdot (3^1 - 1)} = \frac{28}{2} = 14 \end{aligned}$$

bulunur.

Cevap : A

DEĞİŞİM SAYILARI

KURAL

a pozitif reel sayı olmak üzere.

$(a^x)^y = (a^y)^x = a^{x \cdot y}$ dir.

$$(3^4)^5 = 3^{4 \cdot 5} = 3^{20}$$

$$(2^3)^{-2} = 2^{-6}$$

$$(125)^6 = (5^3)^6 = 5^{18}$$

UYARI!
 $(2^3)^4 = 2^{3 \cdot 4} = 2^{12}$

$2^{3^4} =$ Belirsiz

$$2(3^4) = 281$$

KURAL

$$a^x \cdot a^y = a^{x+y}$$

$\checkmark 5^3 \cdot 5^2 = (5 \cdot 5) \cdot (5 \cdot 5) = 5^{3+2} = 5^5$

$\checkmark 2^7 \cdot 2^{10} = 2^{7+10} = 2^{17}$

$\checkmark 3^{15} \cdot 3^{-2} \cdot 3^7 = 3^{15-2+7} = 3^{20}$

UYARI!

$a^n \neq 0$ olmak üzere, $a^{-n} = \frac{1}{a^n}$ dir.

$$\begin{aligned} 5^{-2} &= \frac{1}{5^2} = \frac{1}{25} \\ (2^3)^{-2} &= 2^{-6} \\ (125)^6 &= (5^3)^6 = 5^{18} \end{aligned}$$

KURAL

$a \neq 0$ olmak üzere, $a^{-n} = \frac{1}{a^n}$ dir.

$$\begin{aligned} 5^{-2} &= \frac{1}{5^2} = \frac{1}{25} \\ (2^3)^{-2} &= 2^{-6} \\ (125)^6 &= (5^3)^6 = 5^{18} \end{aligned}$$

ÜSLÜ SAYILAR

TANIM

$$\begin{aligned} a &= a^1 \\ a \cdot a &= a^2 \\ a \cdot a \cdot a &= a^3 \end{aligned}$$

$$\begin{array}{c} a \cdot a \dots a \\ \hline n \text{ tane} \end{array} = a^n$$

n tane a nin çarpımı a^n ile gösterilir.
 a^n ifadesinde a tabanı, n üs olarak isimlendirilir.

Üslü ifadesi a nin n. kuveti diye okunur.

Örneğin;
 $3^4 = 3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 3 = 81$
 $5^3 = 5 \cdot 5 \cdot 5 = 125$

$\checkmark 3^4 + 7 \cdot x^5 - x^5 = (3 + 7 - 1) x^5 = 9 x^5$

Çözüm:
Tabanları ve üsleri aynı olduğuundan katsayılar toplayın veya çıkarın.
 $3x^5 + 7x^5 - x^5 = (3 + 7 - 1)x^5 = 9x^5$
Cevap : D

UYARI!

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 5 \cdot 2$$

$$a + a + a + a + a = 5 \cdot a$$

$$\frac{a + a + \dots + a}{n \text{ tane}} = n \cdot a$$

Sıfırdan farklı bir sayının sıfırinci kuveti 1 e eşittir.

$$5^0 = 1$$

$$(-3)^0 = 1$$

$$0^0 = \text{Tabimsızdır}.$$

1 in bütün kuvvetleri 1 e eşittir.

$$1^3 = 1$$

$$1^5 = 1$$

$$1^0 = 1$$

Örnek/2

İşleminin sonucu kaçtır?

$$4 \cdot 10^7 + 3 \cdot 10^7 - 2 \cdot 10^7$$

$$4 \cdot 10^7 + 3 \cdot 10^7 = 7 \cdot 10^7$$

$$7 \cdot 10^7 - 2 \cdot 10^7 = 5 \cdot 10^7$$

$$5 \cdot 10^7 = 5 \cdot 10^7$$

$$4 \cdot 10^7 + 3 \cdot 10^7 - 2 \cdot 10^7 = (4 + 3 - 2) \cdot 10^7 = 5 \cdot 10^7$$

Cevap : A

Örnek/1

$$3x^5 + 7x^5 - x^5$$

Ifadesinin eşiti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $5x^5$
B) $6x^5$
C) $7x^5$
D) $9x^5$
E) $10x^5$

KURAL

$$a \neq 0 \text{ olmak üzere, } a^{-n} = \frac{1}{a^n}$$

dir.

$$\sqrt{\left(\frac{2}{5}\right)^{-2}} = \left(\frac{5}{2}\right)^2 = \frac{25}{4}$$

UYARI!
 $(2^3)^4 = 2^{3 \cdot 4} = 2^{12}$

$2^{3^4} =$ Belirsiz

$$2(3^4) = 281$$

Örnek/3

$\frac{4^{12} \cdot 8^5}{32^7}$ işleminin sonucu kaçtır?

$$\begin{aligned} A) 1 & B) 4 & C) 16 & D) 32 & E) 128 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \frac{a^x}{a^y} &= a^{x-y} & \frac{1}{a^{y-x}} \end{aligned}$$

Cevap : C

KURAL

$$a^x \cdot a^y = a^{x+y}$$

$\checkmark 5^3 \cdot 5^2 = (5 \cdot 5) \cdot (5 \cdot 5) = 5^{3+2} = 5^5$

$\checkmark 2^7 \cdot 2^{10} = 2^{7+10} = 2^{17}$

$\checkmark 3^{15} \cdot 3^{-2} \cdot 3^7 = 3^{15-2+7} = 3^{20}$

KURAL

$$\begin{aligned} a^x \cdot b^y &= (a \cdot b)^{x+y} \\ \frac{a^x}{b^y} &= \left(\frac{a}{b}\right)^x \end{aligned}$$

$\checkmark \frac{7^{18}}{7^{15}} = 7^{18-15} = 7^3$

NOT :
Negatif bir sayının tek kuvveti negatif, çift kuv-

veti pozitif olur.

$$(-2)^5 = -32$$

$$(-2^4) = - (2^4) = -16$$

$$(-2)^4 = 16$$

$$-2^{14} = -16$$

Uyarı :
 $-2^4 \neq (-2)^4$ olduğuna dikkat ediniz.

$\checkmark 5^3 \cdot 2^3 = (5 \cdot 2)^3 = 10^3$

$\checkmark 78 \cdot 2^8 \cdot 5^8 = (7 \cdot 2 \cdot 5)^8 = 70^8$

Örneğin;

$$a \cdot x^m + b \cdot x^m - c \cdot x^m = (a + b - c) \cdot x^m$$

Sayfaya Dön

Sonraki Sayfa >>

Örnek 7

$$\frac{5^{10} + 5^{15} + 5^{16}}{5^8 + 5^6 + 5^3}$$

İşlemının sonucu kaçtır?

- A) 5
B) 5^6
C) 5^9
D) 5^{13}
E) 5^{19}

Cözüm

$$\frac{5^{10} + 5^{13} + 5^{16}}{5^8 + 5^6 + 5^3} = \frac{5^{10}(1 + 5^3 + 5^6)}{5^8(1 + 5^3 + 5^6)} = \frac{5^{10}}{5^8}$$

$= 5^{10-8} = 5^2$ bulunur.

Cevap : E

Örnek 8

$2^x = a$
 $3^y = b$

$108^x = (2^2 \cdot 3^3)^x = 2^{2x} \cdot 3^{3x} = (2^x)^2 \cdot (3^y)^3$

olduğuuna göre, 108^x ifadesi aşağıdakilerden hangisine eşittir?

- A) $a + b$
B) $a^2 + b$
C) $a^2 + b^3$
D) $a^3 \cdot b^2$
E) $a^2 \cdot b^3$

Cözüm

$$2^5 \cdot 5^5 = 10^5 = 100000 \text{ altı basamaklıdır.}$$

Cevap : C

Örnek 9

25. 55 sayısı kaç basamaklıdır?

- A) 4
B) 5
C) 6
D) 7
E) 8

Cözüm

$$(5^5)^5 = (5^5)^5 = 5^{25}$$

Cevap : C

Örnek 10

$3^a = 5^b = 15$
olduğuuna göre, $\frac{1}{a} + \frac{1}{b}$ kaçtır?

- A) 1
B) 2
C) 3
D) 4
E) 5

Cözüm

$$\frac{3^a}{3^b} + \frac{5^b}{5^a} = \frac{5^b}{3^b} + \frac{3^a}{5^a} = \frac{5^b}{3^b} + \frac{3^a}{3^a} = \frac{5^b}{3^b} + 1 = 15^b \cdot 15^a = 15^{a+b}$$

Cevap : C

Örnek 11

$12^a = 2$
 $6b = 3$

olduğuuna göre, $12^{a-b} \cdot 2^b$ ifadesinin değeri kaçır?

- A) 15
B) 16
C) 9
D) 8
E) 4

Örnek 12

$8^{20} \cdot 25^8$ sayısı kaç basamaklıdır?

- A) 48
B) 54
C) 56
D) 58
E) 60

Cözüm

$12^a = 2^1$
(Eşitliğin her iki tarafında üslerin işaretlerini değiştirip bölelim.)

$12^{-a} = 2^{-1}$
Eşitliğin her iki tarafını 12 ile çarparım.

$12^1 \cdot 12^{-a} = 12^1 \cdot 2^{-1}$
 $12^1 \cdot a = 6^1$

$60 \cdot 10^{20} = 6 \cdot 10^1 \cdot 10^{20} = 6 \cdot 10^{21}$
 $0.02 \cdot 10^{23} = 2 \cdot 10^{-2} \cdot 10^{23} = 2 \cdot 10^{21}$

$10^{22} = 10^1 \cdot 10^{21}$
 $60 \cdot 10^{20} + 0.02 \cdot 10^{23} = \frac{6 \cdot 10^{21} + 2 \cdot 10^{21}}{14 \cdot 10^{21} - 10 \cdot 10^{21}}$

$= \frac{10^{21}(6+2)}{10^{21}(14-10)} = \frac{8}{4} = 2$ bulunur.

Cevap : B

Örnek 13

x ve y sıfırdan farklı tamsayılardır.
 $x^y = 3^y$

- A) 1
B) 2
C) 3
D) 4
E) 5

Cözüm

$$x^y = 3^y \quad (\text{Her iki tarafın karesini alalım.})$$

Cevap : C

Örnek 14

$108^x = (2^2 \cdot 3^3)^x = 2^{2x} \cdot 3^{3x} = (2^x)^2 \cdot (3^y)^3$
 $= 2^{2x} \cdot 3^{3y}$

olduğuuna göre, 108^x ifadesi aşağıdakilerden hangisine eşittir?

- A) $a + b$
B) $a^2 + b$
C) $a^2 + b^3$
D) $a^3 \cdot b^2$
E) $a^2 \cdot b^3$

Cözüm

$$25 \cdot 5^5 = 10^5 = 100000 \text{ altı basamaklıdır.}$$

Cevap : C

Örnek 15

$108^x = (2^2 \cdot 3^3)^x = 2^{2x} \cdot 3^{3x} = (2^x)^2 \cdot (3^y)^3$
 $= 2^{2x} \cdot 3^{3y}$

olduğuuna göre, 108^x ifadesinin değeri kaçır?

- A) 15
B) 16
C) 9
D) 8
E) 4

Cözüm

$$(5^5)^5 = (5^5)^5 = 5^{25}$$

Cevap : C

Örnek 16

$12^{a-b} \cdot 6^b = 12^1 \cdot 6^1$
 $= 12^1 \cdot 6^1 = 72$

olduğuuna göre, $12^{a-b} \cdot 6^b$ ifadesinin değeri kaçır?

- A) 15
B) 16
C) 9
D) 8
E) 4

Cözüm

$$(3^a)^3 = (3^a)^3 = 3^{3a}$$

Cevap : C

Örnek 17

$108^x = (2^2 \cdot 3^3)^x = 2^{2x} \cdot 3^{3x} = (2^x)^2 \cdot (3^y)^3$
 $= 2^{2x} \cdot 3^{3y}$

olduğuuna göre, 108^x ifadesi aşağıdakilerden hangisine eşittir?

- A) $a + b$
B) $a^2 + b$
C) $a^2 + b^3$
D) $a^3 \cdot b^2$
E) $a^2 \cdot b^3$

Cözüm

$$(5^5)^5 = (5^5)^5 = 5^{25}$$

Cevap : C